

Izhaja vsakičetrtek
ob 8. uri popoldne.
Rokopisi se ne vratajo. Nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

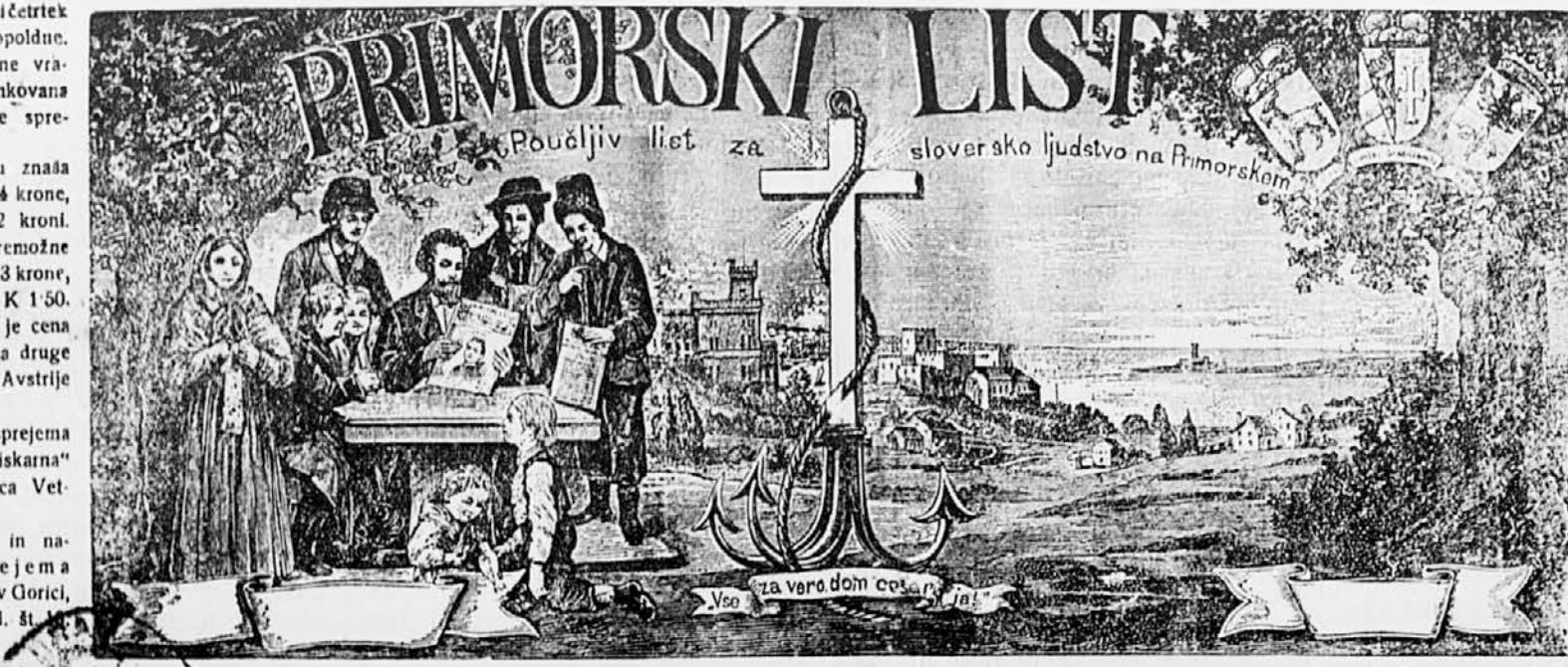
Cena listu znača za celo leto 4 krone,
za pol leta 2 krone.
Za manj premožne za celo leto 3 krone,
za pol leta 1.50.
Za Nemčijo je cena
listu 6 K, za druge
dežele izven Avstrije 6 krone.

Rokopise sprejema
"Narodna Tiskarna"
v Gorici, ulica Veteriništva 9.

Naročnino in naznanila sprejema
upravnštvo v Gorici,
Semenička ul. št. 1.

Posamezne številke se propajajo v tobakarnah v Gospoška ul. 9, v ulici Svetega Pellico, v ulici Ponte Nuovo 9, v Kapucinski ulici 1, v Semenički ul. 12, v prodajalni »Kat. tiskov. društva« Semenička 10, v Šolski ulici, Nunski ulici, na Josip Verdijevem tekaliju nasproti mestnemu vrtu, po 8 v.

Oglas in poslanice se računajo po petih vrstah in sicer: če se tiska enkrat 14 v., dvakrat 12 v., trikrat 10 v. Večkrat po pogodbi.

XIX. letnik.

V Gorici, 7. septembra 1911.

36. številka.

SHOD

društva „Skalnica“ bo v nedeljo dne 10. sept. ob 4. uri popoludne v dvorani „Central“.

Stanovska organizacija.

Naš listič zagovarja stanovsko organizacijo. Več člankih smo že namigavali, da splošna in enaka volivna pravica ni naš ideal, ampak da bi moralno biti tudi v zakonodajnih zbornicah stanovskega zastopstva. Odgovarjalo se nam je, da je stanovska zastopstvo sedaj nemogoče in da ni več misliti na stanovsko organizacijo kot je bila v prejšnjih vekih.

Koliko so se v tem oziru v tej kratki dobi splošne in enake volivne pravice pri nas pojmi zbistri, ne vemo, a to vemo da se da tudi v modernih državah na primeren način spet oživiti stanovska organizacija z javnopravnim značajem. Priča temu je socialno politično delovanje v Nemčiji. Nemški državni poslanec Trimboru nam je na zadnjem katoliškem shodu v Mogunciji podal o razmerah v Nemčiji slednja sliko:

„Sredi preteklega stoletja je vladal v nemški nacionalni ekonomiji takozvanega manšesterskega liberalnega gospodarskega in državnega naziranja. Ti nazori so imeli velik vpliv na praktično gospodarsko življenje, osobito na gospodarsko in industrijsko politiko posameznih držav. Cilj, kateri je bil tedanjim nacionalnim ekonomom in gospo-

darskim politikom pred očmi, je bil polna svoboda posameznika kjer koli na vseh poljih trgovine, prometa, pogodb in obrta. Ali kmalu se je izkazalo, da ima ta absolutna svoboda za državno celoto strašne posledice. Premač kaptala je dobila prostot pot v izkorisčanju delavskih stanov. Gospodarska beda, suženjska odvisnost, duševno in kulturno siromaštvo ljudske mase, osobito industrijskega delavstva, to so bile strašne posledice tega gospodarskega naziranja, ki so grozile uničiti tudi nравno-versko življenje. Že škof Ketteler je rekpel: egoizem posameznika mora roditi revolucion. Nastalo je protigibanje, ki je težilo za tem, da se mora gospodarska politika ozirati na slabejšega in da se morajo koristi posameznika umakniti koristi celote. Parola se je glasila: ne individualizem, ampak solidarizem, ne egoizem posameznika, ampak socialno delo za vse stanove, za državo.

Potrebo tega prevrata je prvi spoznal nemški škof Ketteler in ta je bil prvi, ki je imel toliko poguma, da je dvignil v času, ko je manšesterstvo vso javnost vladalo, zastavo krščanske socialne reforme. Ketteler je zbral okoli sebe celo šolo ljudij, ki so se zbirali okoli delavskoga škofa in skušali po njegovi smrti krščansko-socialni program uresničiti. Največ zasluga na tem polju socialnega vprašanja si je pridobil znani sociolog Hitze. Za te ljudi je veljala parola koristem posameznika nasproti postaviti koristi posameznih stanov, kmeta, obrtnika in delavca. Pričeli so s stanovsko organizacijo. Obrtniki so se organizirali v društih, obrtnih odborih in zvezah, ki imajo svoje obrtniske zbornice. Kmety so združili v kmečkih zvezah, ki štejejo pol milijona članov. Največjega pomena pa je organizacija industrijskega delavstva, in da ni isto popolnoma v socialno-demokratičnem tabor

prešlo, je provzročila okoliščina, da so nemški katoličani ravno pravi čas s svojo organizacijo pričeli. Danes je organizirano katoliško delavstvo v delavskih in krščanskih strokovnih društih. Isto tako imajo trgovci, zasebni in javni uradniki svoje organizacije.

Liberalizem 18. stoletja, ki se je uprl absolutizmu policijske države, je popolnoma prezrl nalogu in vrednost države. Oblast države čez posameznika je državi popolnoma odrekel; država naj bi bila samo hlapec meščanstva. Nastala je tedaj potreba, da se državi vrnejo njene pravice in dolžnosti, se ji stavijo pozitivne naloge, ne da bi se pri tem zopet v absolutizem zabredlo. Gospodarske razvaline, ki jih je rodila liberalna doba, so nudile veliko priložnosti. Prišla je doba socialnopolitične zakonodaje. Ta ščiti gospodarsko slabe, zatira izrastke gospodarskega egoizma, pospešuje težnje stanovskih organizacij in je učinkovala posameznika in stanove. Socialna politika je šele ustvarila moderno državo. In pri tem ogromnem delu so se nemški katoličani v prvi vrsti odlikovali. Ni je nobene socialno-politične postave, pri kateri ne bi nemški katoličani kot prvi sodelovali, in mnoge izmed njih nosijo na sebi pečat njihovega dela. 30 let socialne politike! Ogromno delo, ki je ustvarilo gospodarskemu življenju novi red. Za obrtniški stan so se ustvarili zakoni, ki ščitijo, urejujejo in pospešujejo obrt in dajejo njegovim zvezam javnopravni značaj; trgovce ščitijo zakoni proti umazani konkurenji in oderuštu in veletrgovini. Za delavsko stanovo skrbi v prvi vrsti zakon o delavskem zavarovanju in delavskem varstvu. Dasi nalagajo ti zakoni industrijem velika bremena, vendar industrija na tem ne trpi, ravno nasprotno, plodovitost industrije se je s tem še povečala. Pa tudi delodajalci sami so se organizirali v

svojih zvezah, katerih ni nič manj kakor 2928.

Tako je dala gospodarska in socialna politika zadnjih desetletij gospodarski organizaciji v Nemčiji popolnoma drugo lice, in ta organizem se da prav dobro na stran postaviti gospodarskemu ustroju prejšnjih stoletij.

Najbolj je nemška socialna politika skrbela za gospodarsko neodvisnost delavskih stanov. Liberalna manšesterska teorija ni poznala druge skupne vezi med posameznimi sloji kakor trg, kjer naj bi se posamezniki pobotali. Ta trg je imenoval že Ketteler „trg sužnjev“, kjer je gospodarsko slabješi delavec vedno kapitalu podlegel. Danes to več ne velja! Organizacije posameznih stanov so to gospodarsko odvisnost deloma odpravile. Tri milijone industrijskega delavstva je organiziranega v strokovnih društih.“

Tako se v Nemčiji deluje za stanovsko organizacijo in se pripravlja pot do idealne ureditve socialnih razmer v človeški družbi.

Svoboda v političnih vprašanjih.

Na zadnjem katoliškem shodu v Mogunciji je knez Löwenstein poudarjal, da katoličani v zgolj političnih vprašanjih niso odvisni od navodil sv. Stolice. Glede tega stavka so nekateri časopisi zagnali veliko prahu. Toda apostolski nuncij v Monakovem, mons. Frühwirth, je nedavno te Löwensteinove besede potrdil.

Sicer se pa strinjajo Löwensteinova izvajanja popolnoma tudi z nazori papeža, ki jih je nedavno razdelil v poslanici španskim katoličanom, da v zgolj političnih vprašanjih katoličani niso odvisni od navodil Apostolske Stolice.

men in nasprotij. In sam Darwin ni bil prav prepričan. Za to govoril: „Zdi se, menim, skoro gotovo, najverjetnejše! Ali so to dokazi...“

Kako imenitno je sestavljen človeško telo: 245 koščic in kite in žile... Odkod človek — „ta začetna črtica Boga, ki kraljuje, rob in črv in „bog“? Nikoli ne iz lastnih rok (Držav). Kako imenitna je še le duša s svojimi močmi, umom, spominom, voljo, vestjo... Brezverci pravijo, da delujejo tu le možgani, fosfor itd. Da, duša potrebuje zdaj zdravih možganov, kot orgljavec z nerazglašenih orgelj ali telegrafist stroja, ali samo to ne zadostuje. Ko bi mogli misliti le z možgani samimi in bi se gledalo le na velikost možganov, potem bi morala biti slon in som bolj razumna kot človek.“

(Dalje pride.)

Izpreobrnjeni demokrat.

Po Hammersteinu: Tešimir G.

(Dalje.)

Zivali, ki morajo dolgo čakati hrane, prebavljajo počasi, pijavka pa čaka 2 leti. Druge dobe maščo pod kožo, da zimo prespē. Druge si nanašajo živeža. Hrček in poljska miš odgrizeta vsakemu zrnu klico, da bi ne poganjalo. Ptice selyke čutijo nagon, da se selijo drugam; selé se v gorkega jesenskega dne, ko se igrajo zuželke, četudi niso doživele še nobene zime. Morski rak vrže ostrogi kamenček v žrelo, da ga ne more zapreti. Riba — ščetinozob brizgne vodo v muho, da pade v morje; ne zgreši nikoli, tudi 3 čevlje visoko ne.

Da se lože brani, spremeni zimski zajec dlako, postane bel, rega (žaba) spremeni barvo po barvi listja. Mlade jerebice

se vržejo vznak, pa drže kot ščit zelen list pred seboj. Mravlje dobijo pot nazaj do grozda; golobi dobèe gotovo domačijo itd. Pet grobarjev zakopljje miš, slepiča, da imajo mlade ličinke živež. Osa (najezdnik) piči gosenico 9 krat na 9 krajih, da ta ohromi, pa ne pogine. Kukavica ve, da ne bo treba delati gnezda; ona znese različna jajca, pa vselej v gnezdo žužekojednih ptic in vsa-kikrat jajce iste barve kot so jajca onih ptic. Kdo jo je naučil itd.

Kdo je dal tako ličnost kristalom v vodi, mavrici, večerni zarji itd.? Vse stvarstvo kliče: da mora biti neskončno modri Stvarnik! Če gre človek izpred ogledala, mora izginuti podoba v ogledalu: enako, ko bi Bog stvari zapustil, ali bi jih ne bil dal. — Ali si morete misliti, da bo visela veriga, ud pri udu, sklep pri sklep, da bi prvi obroč ne bil nikjer obešen? Ali ne pade na tla? Enako bi razpadel ves svet, oziroma bi

ne bil nastal, ko bi ne bilo neustvarjenega bitja, večnega Boga.

Kako lepo opisuje to Državin po Levstiku:

Ti si! priroda oznanuje,
Glasí mi srce moje to;
Tega razum me uveruje:
Ti si — in tudi jaz s Tebo!
Jaz členec mali sem v vesolnjem,
Stoječ v osredji — časti polnem,
In z bitji krog in krog objet.
Kjer si končal stvari telesne,
Kjer duhe si pričel nebesne;
Tam sklep verig je v mé prijet.

O Darvinu pa pravi Barrende: Vse te prikazni, (da se namreč različne vrste dobèe istodobno popolnoma razvite) nasprotujejo v polni meri nauku, da bi se polagoma razvile ena iz druge. To bi se moglo zgrediti le po prehodnih oblikah, a od teh ni nikjer sledu. Agassiz imenuje Darvinov nauk domišljijo; Virchov, da se to opira na sanje; Pfaff, da je kopica praznih pod-

lice. Dne 30. oktobra 1906 je pisal Sveti Oče kolinskemu nadškofu kardinalu med drugim po katoliškem shodu v Essenu:

„Nič manj nas ni zadovoljilo ponovno izraženo zagotovilo, da se nemški katoličani v svojem delovanju na verskem polju podrejajo avtoriteti Apostolske Stolice. Kakor dokazuje trajna izkušenost, dopušča ta pokorščina — naj tudi nekateri, ki ne poznajo dejanjskega položaja, odločno ugovarjajo — vsakomur popolno, neomejeno svobodo v zadevah, ki se ne tičejo vere, in povzroča tako tisto harmonijo, ki zagotavlja gotov obstoj družabnemu blagostanju, ki obstaja iz verskega in državljanskega elementa.“

Od v bojih utrjenih nemških katoličanov pač ne sme nihče zahtevati, da bi bili bolj papeški, kakor je papež sam. To naj si tudi dobro zapomnijo naši svobodomiselci, ki vedno kriče in vpijejo pa lažejo, da naša stranka nima v politiki prostih rok. V vseh verskih stvareh se klanja naša stranka avtoriteti cerkve, v političnih zadevah pa sklepa popolnoma svobodno. To se je sicer že večkrat povedalo, a svobodomiselci tiše le vedno svoje naprej.

Zanimiv shod „Slov. kat. del. društva“.

Za minulo nedeljo je sklicalo „Slov. kat. del. društvo“ v Gorici v dvorani restavracije „Central“ ob 10. uri predpoludne javen shod, kateri je bil še precej številno obiskan in tudi zanimiv vsled debate, katere so se udeležili razni govorniki.

Otvoritev shoda.

Predsednik „Slov. kat. delavskega društva“ g. Gorjup je pozdravil številno zbrane navzoče in dal besedo veteč. g. dr. A. Pavlici.

Dr. Pavlica

je v svojem skoro eno uro trajajočem govoru dokazoval z neizpodbitnimi dejstvi, da liberalni listi, posebno „Soča“ napadajo „Slov. kat. delavsko društvo“, češ, da le-to ni dovolj narodno. Ali se ni naše društvo vedno in povsod kazalo narodno? Iz našega društva je izšla inicijativa, da smo se Slovenci v mestu prvikrat udeležili volitev v državni zbor. Iz našega društva je izšla misel, da se ustanoji „Slov. Sirotišče“. Iz našega društva je izšla velika agitacija

med slovenskim delav., da je le to jelo upisovati od kraja otroke v „Šolski Dom“. Naše društvo in društvo „Skalnica“ ste največ pripomogli, da se je toliko tisoč Slovencev pri zadnjem ljudskem štetju upisalo za Slovence, kar so gospodje pri odboru za ljudsko štetje tudi povdarjali. Naše društvo je edino v mestu, ki gre v procesiji sv. R. T. s svojo zastavo s slovenskim napisom itd. In potem se nam upa kdo očitati, da nismo dovolj narodni? (Odobravanje.)

„Soča“ očita meni, da imam vas, delavce, za norca in da vas tolažim z boljšim življenjem onstran groba, da s takim tolažilom vsi farji slepijo delavce in da prav nič ne skrbimo za dobrobit delavcev uže na tem svetu. Socialni demokrati pravijo, da oni hočajo živeti in sicer dobro živeti uže na tem svetu, na življenje onstran groba pa da ne dajo nič. — To ni res. Mi skrbimo, da bi se nam dobro godilo uže na tem svetu. Dejanja kažejo. Ali se ne borimo tudi mi za starostno zavarovanje delavcev, da bi delavci uže na tem svetu dobro živel? Ali se ne borimo tudi mi proti velikemu kapitalu, ki izžema naše delavstvo? Ali ne uči tudi četrtja božja zapoved: Spoštuj očeta in mater, da boš živel in dolgo da ti dobro pojde na zemlji! Ali ne molimo uže v očenašu, „Daj nam danes naš vsak danji kruh“?

To so dejstva, ki govore proti trditvam liberalcev in soc. demokratov, da mi slepimo delavstvo s tolažbo z dobrim življenjem onstran groba. Mi hočemo to in onstran groba dobro živeti, torej gremo še za korak naprej kakor naši nasprotniki. Potem je v svojem nadaljnem izvajaju priporočal treznost, varčnost, da se nam bo tudi na tem svetu dobro godilo, sicer se nam bo godilo ravno tako kakor liberalcem, ki jih bodo stavili tedni na „kant“. Le poglejte, kam spravi človeka nepravno in lahkomiselno gospodarstvo. Liberalni „Jelen“ se bo prodal 13. t. m. na dražbi. Takega gospodarstva se moramo braniti. (Odobravanje.)

L. Lukežič

je nato govoril o neresničnih trditvah liberalcev in socialnih demokratov, češ, da naša stranka ne skrbni nič za blagor ljudstva uže na tem svetu. Kdo je ustanoval na deželi toliko posojilnic, ki so rešile reveže iz oderuških liberalnih kremljev? Kdo je ustanoval v Gorici slovenske šole, v katerih se uči naša mladina, da si bo v poznejših letih služila bel kruh? Kdo je ustanoval neštevilno naših zavodov, ki so v neizmerno korist

našega ljudstva uže na tem svetu? (Odobravanje.)

Potem je govoril o zgodovini tiskarske organizacije in slikal moč organiziranih delavcev.

O. Čebular,

pisar pri Resbergu se je nato oglasil k besedi in je rekel, čemu ste dve delavski društvi v Gorici. Eno naj bode in sicer ne klerikalno, ne liberalno, pač pa le narodno, nakar so navzoči delavci zagnali hrup in je koj obmolknal, ko je bil dobro zavrnjen od strani več govornikov.

N. Perko,

predsednik „Narodne delavske organizacije“ se je tudi potegoval za časte in vzajemnost in edinstvo vsega slovenskega delavstva, ki naj bo le narodno. Delavci niso vsi katoliškega mišljenja. Mej njimi so tudi luterani in brezverci. Do sedaj je v „Narodni delavski organizaciji“ združenih že 16 luteranov. Potem, ko je bil zavrnjen od strani raznih govornikov, je med drugimi tudi izjavil, da on je bil uže klerikalec, liberalec, socialni demokrat itd. Da pa ostane, ko bo vse dobro spoznal, pri tistih, ki bodo njemu najbolj po godu. Seveda se je s tem pokazal v čudni svitlobi.

Ker je bilo už poludne, se je zaključil zanimiv shod z živo klici na „Slov. kat. del. društvo“.

„Alojzijeviče“

(Konec.)

Zdravstveno stanje je bilo povoljno. Nevarno bolni so bili 3 gojenci, Bog pa jih je obvaroval hujšega. V vseh slučajih, kadarkoli je bila potreba, je vedno pomagal veleuč. gospod dr. Breclj, kateri je kot resnični priatelj naših gojencev zdravil dečke brezplačno in zelo skrbno. „Alojzijeviče“ mu izraža s tem svojo najiskrenje zahvalo.

Disciplina je bila dobra. K temu je seveda pomagalo mnogo duhovno življenje gojencev. Za disciplino in napredek sta se oba gg. prefekta zelo trudila. Obema gg. č. g. Mozetič in g. Godnici prisrčna hvala. Tudi gg. profesorji so se o gojencih „Alojzijeviča“ na splošno prav ugodno izražali, kar je sicer lahko razvidno iz redov nравnosti.

III. Blagajnik dr. Ujčič poroča o finančnem stanju zavoda.

Dne 31. 7. 1910 je bilo v blagajni 482— K. Na to je došlo: Prispevki gojencev 11.491·49 K; darovi: Duhovščine

1.523·49 K; duhovnjik in občin 327·18 K; posojilnic in društv 306·66 K; zasebnikov 263·15 K; N. N. 386·87 K; volila 200 K; vrnjene glavnice 50 K; obresti 43·54 K.

Stroški so iznašali: Za kapelo 108·81 K; za hrano, svečavo in kurjavo 9.399·55 K; hišo in vrt 1.133·50 K; remuneracije 1.364— K; davke 556·88 K; pisarno in zavarovalnine 147·50 K.

Blagajnik omenja statistično, da je vsak gojenec plačal povprečno le malo mesečno svoto, med tem ko je stal vsak več, kar je razvidno iz številk.

Da se je moglo za tako malo svoto (pri goriških cenah!) držati gojence, gre hvala zavodnemu osobju, ki je delalo za več kot minimalne cene in blagajnik omenja pohvalno ter hvaležno trud č. Sester usmiljenk, č. S. Palmerije in S. Godolev.

Ker „Alojzijeviče“ ni moglo izhajati s prispevki gojencev, se je odbor obrnil na dobro srce duhovščine in katoličanov sploh. Med duhovniki-dobrotvorniki zavzema zadnja leta prvo mesto preč. g. Karol Čigon, ki je z nekako nezmotljivo doslednostjo pošiljal zavodu vsak mesec 26— K. Bog naj plati dobremu gospodu.

Med duhovnjami zavzema prvo mesto župnika Solkan, to pa gotovo po neumornem prizadevanju milostljivega gosp. kanonika Kolavčiča, ki je šel osebno pobirat darove za „Alojzijeviče“. Bog ga živi!

Posebna zahvala gre tudi slavnemu odboru „Centralne Posojilnice“, — zlasti gg. prof. Berbuču in dr. Žiglonu — za lepe podpore v korist „Alojzijeviča“.

Hvaležnost sili blagajnika, da omeni še enega velikega dobrotnika, namreč preč. kuratorija „Monta“, ki je šel tolkokrat zavodu na roko s tem, da je podpiral zavod, a letos je podpiral meščno še enega ubogega učenca. Njegovi Ekselenciji in preč. gg. kuratorjem prisrčna hvala! Blagajnik priporoča vsej javnosti „Alojzijeviče“ v prijazno gmotno in moralno podporo, ker to, kar se daruje za te male dečke, se daruje istemu Zveličarju ter zaključuje svoje poročilo z besedami: „Date et dabitur vobis“. Zbor odobri poročila.

Monsignor Lukežič je na to izrekel prisrčno zahvalo dosedanjemu voditelju dr. Ujčiču, ki se je toliko trudil za gojence in ga prosi, naj sodeluje tudi nadalje v odboru.

IV. Potem je sledila izvolitev novega odbora. Gosp. prof. Ujčič je prosil, da bodi z ozirom na svoja druga mnoga

(Dalje v prilogi.)

V Barban!

„Barban“ — „Barbana“, je podolgsti okrogel otok v sredi lagun, čez pol-drugo uro od Ogleja, kake pol ure od obale. Vidiš ga že iz vlaka proti Nabrežini in od več strani spodnjega Krasa. Akoravno tako majhen, vendar slov in starodavnih časov, posebno pa od 1.582 po Kr. Od takrat je tu namreč božja pot M. Device.

V prelepi cerkvi se časti neka stara, a imenitna in čudodelna podoba M. B. Prekrasna, divna — nebeška je lega tega otoka! Na zeleni, lepo obraščeni trati stoji cerkev. Zraven je samostan frančiškanov in par hiš. Okoli in okoli je morje, kjer plavajo parniki, se gugajo ladje, barke in čolniči in veselo skačejo ribe.

Slovenci sicer malo poznajo to božjo pot. Le bližnji vedo za njo, zlasti okoličani in Spodnjekraševci. Toliko bolj pa je znana mornarjem in Lahom, ki pogosto semkaj romajo. Tudi gospoda tržaška jo visoko ceni in rada obiskuje. Ladja za ladjo, čoln za čolničem privesila sem zlasti o poletnem času. O, to ti je veselo prepevanje na morju in na

suhem, posebno o ponočnem času na trati okoli cerkve! Vse je v lučicah, vse prepeva! Tu družba slovenskih deklet, tam furlanskih; tu močan zbor možev, tam vrlih fantov! tu ni razločka med Slovencem in Lahom: vsi so si bratje in sestre med seboj, vsi edini! Vsi poznajo le Marijo!

Imenovan je otok: „Barban“, „Barbana“, ker prvi frančiškan, oskrbnik tega svetišča, bil je nek: „Barban“ po imenu.

Barban je star čez 1300 let. Kako je nastala ta božja pot?

Za časa, ko je bil Oglej prvo mesto rimske, ki je štelo 1½ milijonov prebivalcev, bil je tam, kjer je zdaj Barban, „lazaret“, nekako pristanišče, zavetje okuženih ladij. Tu sem so zahajale ladje in barke, ki so iz tujih krajev v Oglej prihajale in so morale tu ostajati v neki — kvaranteni — z mornarji, dokler niso smeli do mesta.

Bilo je 1.582 po Kr.

Nekega dne nastane strašanska morska nevihta. Kako strašne so morske nevihte, vedo mornarji in primorski otočani. Kaj tacega videl je Trst letos v juniju Sv. R. Telesa. Na otoku nastane strašen krik in klic. Vihar prebrnil in raz-

djal je ladje, podrl in razrušil poslopja ter potopil veliko ljudi.

Vse na otoku je razdiano. Po razdjanju prikaže se vpijočim prelepa podoba M. Device, rahlo plavajoča po vodah! ...

Vsakdo si lahko misli, razveseljenje ubogih, še živilih ljudi!

Ali glej! Ko se vihar poleže, zaledajo isto podobo obtičati na nekem osuhlem drevu! Pravijo, da je bil to hrast, zgodovinarji pa trdijo, da je bila „divja murba“. Dandanes je na mestu tistega dreva mala, okrogla kapelica, okoli 20 metrov od cerkve, ki se kaj lepo podaja med visokim drevjem.

Ta podoba je ravno ista, ki se zdaj nahaja na velikem oltarju in se nosi ob praznikih M. D. ven na trato in tje v prvotno kapelico. Podoba je lepa, da nebeško lepa in ganljiva!

Prikazen naznani se je takoj v Oglej, tedanjemu patrijarhu, Eliju. Ta je vso stvar natančno preiskoval, razglasil cerkvenim in svetnim oblastim ter dal sezidati na onem mestu kapelico, kjer je stal drevo.

Od vseh strani prihiteli so ljudje gledati to prikazen in od vseh krajev privesljali so ljudje z denarom in z robo,

da bi se zidala tu cerkev. Ljubezen do nebeške kraljice se ni strašila ne morja ne valov, ne truda, ne poti. Ni dolgo minilo in cerkev je bila dokončana.

Pred vsemi romarji imajo „barbarsko“ božjo pot posebno v časti mornarji! Ti jo kličejo v morskih nevarnostih, ji v sili razne obljube delajo ter v znaku hvaležnosti razne darove in spominke pošiljajo.

Po lagunah in na širokem morju, v viharni in temni noči, čez dan in zvezcer čuješ Laha glasni klic: „Marija di Barbana, ora pro nobis!“ in Slovenca: „Marija barbarska, prosi za nas!“

Dolgo, dolgo vrsto let oskrbovali so to novo svetišče opati in za temi svetna duhovščina. Pokojni kardinal Missia, izročil jo je zopet bratom sv. Frančišku, ki zdaj veselo in neutrudljivo delajo za dušni blagor italijanskega in slovenskega naroda.

Otok je nek svet kraj! V prvih časih je sv. Cerkev imela tu veliko kristjanov, ki so za sv. vero kri preli, zato je vsa zembla tule takorekoč premočena in napita s krvjo slavnih mučencev.

Nisi bil še tam? V Barban, pojdi in oglej si!

mino, ki jo je nabasal pri kopanju vodnjaka. Nesreča je hotela, da se je mina pred časom razletela ter je leteče kamenje zadelo Rogeljo v lice in v roke. Prepeljali so ga v bolnišnico v Trst. —

km **V Nabrežini** se v nekaterih kamnolomi še vedno dela in dela, ropota in vozari praznike in nedelje, in skoraj še več ob praznikih, ko ob nedeljah!

Je to prav?! Praznično in nedeljsko delo ne prinese nobenega blagoslova, ne enemu ne drugemu!

Ljudstvo se kvari dušno in telesno.

Iz korminskega okraja.

kr **Zaradi tatvine v korminskem poštnem nradu** so arretirali v Vidmu dva Tržačana, ki so ju pa izpustili, ker sta nedolžna.

kr **Iz Biljane.** Dne 17. t. m. predre „Orli“ krasno zgodovinsko igro: „Fernando, strah Asturije! Prijatelji poštene-prave zabave ne zamudite lepe priložnosti, kjer se lahko mnogo dobrega za dušo in telo naužijete! Naslopi 16 oseb.

Zaslужena zaušnica.

Fracoski listi poročajo:

Pred kratkim je vprašal svobodomiselnih učitelj v kraju Viane na Francoskem nekega učenca, ki se je pripravil za prvo sv. obhajilo: „Povej mi, je-li bil Jezus Kristus človek ali žival?“

Mali deček je na to nesramno vprašanje pred drugimi učenci zarudel, potem pa se je ojunačil in odgovoril pogumno: „Žival ste vi!“

Za ta odgovor je učitelj dečka zaprl in ga pozno izpustil iz šole. Ko pa pride deček domov, razodene materi dogodek v šoli. Dobra mati gre takoj poprašat drugih učencev, je-li vse tako res, kakor ji je deček povedal. Ko se ovsem prepriča, zbere drugi dan nekaj tovarišic in se ž njimi poda na kraj, kjer se je učitelj navadno sprehajal. Učitelj je na sprehodu bral svobodomiselin list „Lepèche“. Mati ga vpraša: „Ali ste vi res vprašali v šoli mojega sina, je-li bil Jezus Kristus človek ali žival?“ Učitelj, ki ni mogel tega tajiti, odgovori prestrašeno: „In kaj mi hočete?“ — „Kaj vam hočem?“ — zaupuje mati, „Vi ste se v šoli obnašali nasproti mojemu sinu kot pobalin (mascalzone). Ko se moj sin obnaša kot pobalin, mu storim tako-le!“ Pri teh besedah zada pogumna mati sè vso močjo učitelju zaušnico.

Zvezcer je že cela vas govorila o tej dobro zaslужeni zaušnici. Ta zaušnica je nesramnemu učitelju omajala stališče, da je moral prosliti za premestitev.

Verska statistika.

Jezuit Krose je objavil v tretjem zvezku svoje cerkvene ročne knjige statistiko vseh verstev in veroizpovedovanj na zemlji. Po tej statistiki je bilo leta 1908 na vsem svetu med 1561 milijon i ljudi 618 milijonov kristjanov (39,6 odstotkov) poleg 13 milijonov židov, 207 milijonov mohamedancev, 49 milijonov taoistov in šintoistov, 210 milijonov bra manov, 125 $\frac{1}{4}$ milijona budistov, 240 kon

fucijancev, 91 $\frac{1}{2}$ milijona fetišistov in drugih poganov. Za 7 $\frac{1}{2}$ milijonov ljudi pa se dosedaj še ne da dognati vera. Pri tem je zanimivo, da ceni Krose število audistov veliko manjše kot pa se mnogokje piše (400 do 500 milijonov). Krose utemeljuje svojo cenitev s tem, da imajo konfucijenci in pristaši češčenja pradedov dostikrat budistične običaje in verske navade, ne tvorijo pa z budisti skupine ljudi enakega veroizpovedovanja, ker se splošno bistveno od njih razlikujejo. (Glej tozadovne članke o budizmu v letošnjem „Času“). Pozornost zbuja tudi veliko število kristjanov, ki jih je Krose sam pred osmimi leti cenil na 549 milijonov, medtem ko jih sedaj ceni na 618 milijonov in so jih označili pred 5 do 10 leti Warneck s 530, Zeiler s 534, Wagner s 569 in Stegemann s 570 milijoni. Krose opira svoj tozadovni račun zlasti na hitro zvečanje prebivalstva v Ameriki. Tako n. pr. piše o Braziliji, da ima 211 milijonov prebivalstva, medtem ko se je pred leti cenilo še na 16 milijonov. Med kristjani razlikuje Krose 292 $\frac{3}{4}$ milijona rimskih katolikov, 186 milijonov protestantov, 127 $\frac{1}{2}$ milijona grško ortodoksnih, 9 milijonov orientalskih šizmatikov, tako da so rimski katoliki (47,4 odstotkov kristjanov) tudi največja verska skupina na svetu, med tem ko tvorijo protestanti 31,1 odstotkov, grški ortodoksi 20,6% vseh kristjanov. Tudi tu se opaža zelo visoko proračunano število rimskih katolikov, ki jih je Krose sam cenil pred osmimi leti na 264,5 milijonov. Sedaj jih ceni za 28 $\frac{1}{4}$ milijona več. Warneck jih je cenil samo na 230 milijonov, Zeller na 254,5, Wagner na 263,5, Stegemann na 260 milijonov. Po Kroseju bi bilo protestantov 186 milijonov, Zeiler jih ceni na 165,8, Wagner na 179,3 milijonov. Te številke so seveda močno odvisne od načina štetja konfesij v Severni Ameriki, kjer smatra Krose 6,1 milijona ljudi za brezkonfesionalne, ker se velik del ameriškega prebivalstva ne priznava k določeni verski skupini. Število rimskih katolikov pa narašča v Nemčiji na primer močnejše kot pa število protestantov, tako da se je njihovo odstotno število od leta 1890. do 1907. zvišalo od 34,2 na 35,8. To naraščanje pa temelji na večjem številu otrok katolikov, ki kljub izgubam vsled mešanih zakonov, izstopov iz Cerkve in večji umrljivosti močno narašča.

Naznanilo preselitve.

Podpisani naznanjam sl. občinstvu, da svojo čevljarsko delavnico preselil iz Semeniške ul. št. 2 v ravno isto ulico št. 16.

Jožef Čerňovic,
čevljarski molster.

Podpisani naznanjam svojim in drugim odjemalcem, da sem preselil svojo krojaško delavnico iz Kržne ulice nasproti „Solskega Doma“ v ulico sv. Antona na dvorišče štev. 7 v hišo g. J. Kopača, svečarja v Gorici.

Priporočam slavnemu občinstvu v mestu in na deželi, posebno veleč. gg. duhovnikom svojo izvrstno delavnico za izdelovanje talarjev in drugih spadajočih oblek.

Z odličnim spoštovanjem udani

Josip Smet,
krojaški molster v Gorici.

St. 1133.

RAZGLAS.

Županstvo v Rihembergu naznanja, da se bode vršila javna dražba za zidanje nove občinske klavnice dne 18. septembra 1911 od 9. do 12. ure predpoludne v občinski pisarnici v Rihembergu.

Prevdark in načrt sta razvidna do dne dražbe v dočlenjenih uradnih urah v občinski pisarnici.

Županstvo v Rihembergu,

dne 4. septembra 1911.

Župan:

Jožef Pavlica.

Pozor!

Proda se iz proste roke nova hiša z vrtom na lepem kraju tik skladovne ceste v Biljah pri Gorici. Pojasnila daje Andrej Frančeskin v Biljah.

Prva slovenska trgovina z jedilnim blagom

Anton Kuštrin,

v GORICI

Gosposka ulica štev. 25

priporoča slavnemu občinstvu v mestu in na deželi svojo veliko trgovino raznega jedilnega in kolonialnega blaga.

Vse blago prve vrste.

Cene zmerne in nizke. Postrežba točna in solidna. Na željo odjemalcev v mestu se blago dostavlja na dom.

Pošilja se po železnici in pošti.

Lekarna

Cristofoletti v Gorici

Prave in edine žel. kapljice
z znamko sv. Antonia Padovanskoga.

Zdravilna m o č teh kapljic je ne-prekosljiva. Te kapljice uredijo redno prebavljanje, če se jih dvakrat na dan po jedno žlico (Varstvena znamka) popije. Okrepé želodec, storé, da izgine v kratkem času omotica in šivotna lénost (mrivost). Te kapljice tudi storé, da človek raje jé.

Cena steklenica 60 vin.

Jakob Šuligoj

urar c. kr. državne železnice

Gosposka ulica štev. 25

v Gorici.

Priporoča svojo zalogo vskovrtnih zlatih, srebrnih, in stenskih ur, budilki itd. Zaloga zlatnine in srebrnine.

Vse po nizki ceni.

Tvrdka Konjedic & Zajec

trgovina z železjem v Gorici

v hiši „Goriške ljudske posojilnice“ (prej krojaška zadruga).

Priporoča bogato zalogo železa, pločevine vsakovrstnega kovanja za pohištvo in stavbno mizarško, kovaško, kleparsko, klesarsko orodje, stranične naprave in upeljave, strešna okna, traverze, cement, svinčene in železne cevi in pumpe, žico, zična ograja, razno kmetijsko orodje, štedilnike, peči, kuhiška in hišna oprava.

Postrežba točna, domaća incene konkurenčne.

Prosimo zahtevati listke blagajne radi kontrole.

Kdor si hoče nabaviti lepo, dobro jesensko obleko po ceni, naj se obrne na tvrdko

TEOD. HRIBAR v Gorici.

❖❖❖❖❖ Vzorci se pošiljajo na zahtevo franko na dom. ❖❖❖❖❖

PINTER & LENARD

v Gorici v Raštelju št. 7.

Velika zaloge železa, cementa, kuhinjske posode, raznovrstnega orodja, za poljedelce, mizarje, kovače i. t. d. sesalke, klosete, peči, štedilnike in vsi v to stroko spadajoči predmeti.

Cene zmerne, postrežba solidna, prijazna in domača.

Cenj. občinstvu se toplo priporočava

Pinter & Lenard.

Sprejmeta se

na hrano in stanovanje dva manjša dijaka ali 2 učenki iz bolje družine. Kje, pove upravništvo "Prim. Lista" v Semeniški ul. 16, II. nadst.

Loterijske številke.

2. septembra.

Dunaj	84	3	71	32	52
Gradec	80	34	44	53	74

Anton Potatzky

naslednik JOSIP TERPIN.

v Gorici, na sredi Raštelja hiš. št. 7.

Trgovina na drobno in debelo.

Najceneje kupovališče nörberškega in drobnega blaga ter tkanin, preje in nitij.

Potrebščine

za pisarne, kadilce in popotnike.

Najboljše šivanke in šivalne stroje.

Potrebščine za krojače in šrevljarje.

Svetinjice, rožni venci mašne knjižice.

Hišna obuvala za vse letne čase.

Posebnost:

semena za zelenjave, trave in detelje.

Najbolje oskrbljena zalogaz za kramarje, krošnjarje, prodajalce po sejmih in trgih ter na deželi.

Prva in edina slovenska kleparska delavnica v Gorici, ul. sv. Ivana št. 11. se toplo priporoča za vsa stavbena in galanterijska dela za cerkve in stolpe, katere napravi po načrtu

Josip Patek, naslednik Karola Čufer

priporoča se tudi vsem gg. odjemalcem, posebno pa kmetovalcem. V zalogi ima: mehe za žveplanje, zadnji sistem škropilnic za vitrijol, polivalnike za vrte in patentirane ventilatorje za dimnike i. t. d. oprave se izvršujejo točno in po najnižji ceni.

Odlifikovana pekarija

in sladčarna

K. Draščik

v Gorici na Kornu

(v lastni hiši)

Izvršuje naročila vsakovrstnega pečiva, torte, kolače za birmance in poroke, pince itd. Prodaja različna fina vina in likerje na drobno ali orig. buteljkah. Priporoča se sl. občinstvu. Cene jake nizke.

"CENTRALNA POSOJILNICA"

REGISTRIRANA ZADRUGA Z OMEJENO ZAVEZO

v GORICI

obrestuje hranilne vloge po $4\frac{1}{2}\%$. Daje članom posojila na vknjižbo po $5\frac{1}{4}\%$, na menice po 6% , na mesечно odplačevanje, ki znaša mesečno 2 K za vsakih 100 K. Rentni davek plačuje posojilnica sama.

Zadružni urad je v lastni hiši **Corsa Glus. Verdi** št. 32, I. nad. — Uradne ure vsak dan razun nedelj in praznikov od 8. ure zjutraj do 1. popoludne.

ODBOR.

Novo zgrajena pl. Levetzowa

apnenica

Klementinens-Segen v Rihenbergu

se otvoril

v tekočem tednu, in bude izdelovala v velikih kosovih belo živo a pno prve vrste po najnižjih dnevnih cenah. Naročila naj se naslavljajo na vodstvo apnenice v Rihenbergu. ||

Največjo zalogu pohištva za Goriško z lastnimi delavnicami za mizarsko in tapetarsko stroko ima

A. Breščak - Gorica

Gosposka ulica št. 14 (v lastni hiši).

Velika izběr raznovrstnih žimnic, vložkov, ogledal, slik, stolov in vsega, kar spada h hišni upravi. Glede cen konkuriram lahko vsakemu, ker prodajam blago iz lastnih delavnic.

Za mnogobrojna naročila se toplo priporočam

ANTON BREŠČAK.

Goriška zveza

gospodarskih zadrug in društev v Gorici
registrovana zadruga z omejeno zavezo

posreduje pri nakupu kmetijskih potrebščin in pri prodaji kmetijskih pridelkov.

Zaloga je v hiši „CENTRALNE POSOJILNICE“ v Gorici,
TEKALIŠČE JOS. VERDI ŠT. 32.

JOSIP CULOT

v Raštelju št. 225 v Gorici.

Velika zaloga vsakovrstnih Igrač, okraskov za božično drevesce in punic za Igračo.

Razpele iz kovine, rožni venci in podobice, rokavice iz volne in sukna, čeviji in klape, zaloge drobnjave in kramarije na drobno in debelo, kipi in svetniki iz porcelana, seme za zelenjave in trave, moške in ženske nogavice, mošnjički in kovčegi, pipe, ustniki in cevi.

dobivajo se v veliki izbiri

♦♦♦ od kron 20-30 ♦♦♦

OBLEKE BENJAMIN
pri J. MEDVED - GORICA.

Podružnica „Ljubljanske kreditne banke“ v GORICI

Delniška glavnica K 5,000.000.

Centrala v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 450.000.

PODRUŽNICE: Celovec, Gorica, Sarajevo, Split, Trst.

opravila rešen mesta podpredsednika-kvoditelja, za katero mesto je občni zbor potem določil preč. gospoda kaplana na „Placuti“, med tem ko bo dr. Ujčić duhovni prefekt. Drugi odborniki so: Monsignor Lukežič, monsignor Pavletič, župnik Kokošar, monsignor Kolavčič, katehet Reščič.

V. Za računska preglednika sta bila izvoljena preč. gg. dr. Franc Žigon prof. teologije in Franc Setničar, knezonadškof, kancelist.

VI. Ker se k točki „Eventualia“ ni nihče oglasil k besedi, je predsednik monsignor Lukežič ob 12 $\frac{1}{4}$ zaključil zborovanje.

Politični pregled.

Sklicanje deželnih zborov.

Dne 20. t. m. bodo sklicani razni deželni zbori na kratko zasedanje. Kakor čujemo, sklican bode najbrže tudi goriški deželni zbor.

Delegacijsko zasedanje.

Z vso gotovostjo se zatrjuje, da bodo delegacije sklicane dne 15. decembra, da rešijo začasni proračun. Vse druge stvari se bodo razpravljale v pomladanskem zasedanju.

Češko-nemška spravna pogajanja.

„Nemško-narodna korespondenca“ poroča z Dunaja, da je pooblastil cesar češkega namestnika kneza Thuna, da sime pri spravnih pogajnih vprašanjih svobodno postopati. Če se mu posreči, da doseže vsaj omejeno delozmornost češkega deželnega zabora, postane v pozni jeseni ministerski predsednik kabinetu parlamentarnega značaja. To sklepajo iz raznih Gautschovih izjav.

Novi vojni minister.

Kakor poročajo nekateri listi, je določen za naslednika vojnega ministra Schönaicha poveljnik XV. armadnega zabora, general konjenice Auffenberg. Oficijalne potrditve te vesti ni mogoče dobiti.

Novi načelnik dunajske krš.-soc. stranke.

V četrtek so izvolili začasno vodstvo dunajske krščanskosocialne stranke. Za predsednika je bil izvoljen Leopold Steiner.

Rekonstrukcija avstrijske vlade.

Iz dunajskih dobro poučenih političnih krogov prihaja vest, da se rekonstrukcija vlade izvrši koncem septembra. Pravijo, da pri konferencah, ki jih bo imel v kratkem baron Gautsch z voditelji parlamentarnih strank, ne bo samo govora o določitvi programa jenskega državnczborskega zasedanja, temveč da pride na vrsto tudi vprašanje rekonstrukcije vlade.

Darovi.

Jubilejni darovi za „Slovensko sirotišče“:

P. n. gg. M. M. 1 K, E. M. 1 K, Ivan Gulin, Sovodnje 1 K; Vincencij Jasnič, Vipolže 1 K; Valentin Bone, Kronberg 40 vin.; za preplačo sreč 60 vin.; Andrej Štakolič iz Njivice 20 vin.

Bog plačaj stotero! Vse v boljšo bodočnost slovenskega naroda pod slavno vla do Njega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I!

Domače in razne vesti

Kanončno umeščen za župnijo Dornberg je bil v soboto dne 2. sept. preč. g. Franc Lavrenčič, dosedanji vikar v Sovodnjah. Čestitamo!

Gospod dr. Just Bačar iz Ajdovščine, ki je pred kratkim dovršil svoje medicinske študije, je imenovan od dež.

odbora za sekundarija v tukajšnji umobolnici.

Dvorni svetnik Alojzij Fabiani je v Niederdorfu pri Toblachu težko obolel za vnetju oprsne mrene.

Odlíkovanje. — Cesar je najvišim odlokom z dne 26. avgusta t. l. podelil deželnemu šolskemu nadzorniku v Trstu Franu Matejčiču red železne krone III. razreda.

Tržaški stolni kapitelj. Kanonik stolnega kapitelja v Trstu gospod Frančišek Kosec je imenovan stolnim školačkom omenjenega kapitelja.

Otroški vrti. — Opozarjam slovenske roditelje, ki se hočejo posluževati za svoje otroke v predšolski dobi otroških vrtcev, da ti so že začeli sprejemati otroke s 1. sept. in jih sprejemajo vsak dan. Nastanjeni so v dosedanjih prostorih: ulica sv. Klare h. št. 3, pod Kapelo h. št. 1 in v „Malem Domu“, ulica Bertolini 22.

Ženska obrtna šola društva „Šolski Dom“ začne svoje šolsko leto skupno z drugimi učnimi zavodi tega društva. Vpisovanje bo v petek in soboto, 15. in 16. septembra, od 9. do 12. ure predpoludne in od 3. do 5. ure popoldne v „Novem Domu“, ulica Bertolini 24. Ob istem času bo tudi vpisovanje za posebne tečaje, ki so namenjeni odraslim učenkam; ali pouk v teh tečajih začne, kakor navadno, še le 1. okt. Dekleta, ki se želijo naučiti belega šivanja, šivanja oblek ali umetnega vezenja, naj se vpišejo v to šolo. Zahteva se izpolnjeno 14. leto in dovršena ljudska šola.

Začetek šole v „Šolskem“ in „Malem Domu“. V petek in soboto — 15. in 16. septembra — od 8. do 12. ure predp. in od 3. do 5. popoludne bo vpisovanje v društveno dekliško in deško šolo v „Š. Domu“ in v društveno mešano ljudsko šolo v „M. Domu“. — Ob istih dneh in urah bo v „Malem Domu“, ulica Bertolini 22, vpisovanje v dekliško pripravnico za učiteljšča in v deško pripravnico za srednje šole. Vse podrobnejše, kolikor treba, se izve pri vpisovanju.

Obrotno-nadaljevalna šola za dečke v Gorici začne svoje šolsko leto v petek 15. septembra. Od 5. do 7. ure zvečer bo vpisovanje in razvrščevanje učencev. V nedeljo 17. sept. se bo z vpisovanjem nadaljevalo in začne tudi že redni pouk. Mojstri, katerim je blaginja svojih obrtnih učencev na srcu, naj ne zamudijo vpisati jih v to prekoristno šolo. Vpisovanje in pouk je v „Šolskem Domu“.

Na c. kr. moškem učiteljišču v Gorici bo vpisovanje za vstop v kak višji tečaj razen prvega (v II., III. ali IV.) v soboto, dne 16. septembra t. l. Ta dan in pa dne 18. in 19. septembra se vrše sprejemni in ponavljalni izpit.

V sredo, dne 20. septembra, ob osmih zjutraj bo otvoritvena služba božja, po maši pa v šolskih razredih objava disciplinarnega reda in urnika.

V četrtek, dne 21. septembra, prične redni pouk.

Vsem prečastitim duhovnim uradom političnega okraja goriškega je c. kr. goriško okr. glavarstvo poslalo sledeči odlok:

Ker se ni že več dni pojavil noben nov slučaj kolere v Trstu, je bilo to mesto zopet proglašeno za neokuženo po koleri glasom odloka c. kr. namestništva od 21. avgusta 1911. št. IV a 51475.

Vsled tega razveljavlja se tukajšnji odlok od 9. avgusta t. l. št. 19271, s katerim se je prepovedalo romanje na Sv. Goro in na Grad blizu Mirna.

Romanje k omenjenim svetiščem je tedaj dovoljeno; izključenje od romanja pa ostanejo do nadaljnje odredbe le prebivalci sodnega okraja Koparskega.

O tem naj se obvestijo verniki.

Skupščina S. K. S. Z. se bo vršila v nedeljo dne 17. septembra od 3. do 5. ure popoldne v veliki dvorani „Ljudskega doma“ v Ljubljani s sledenim

dnevnim redom: 1. Poročila Zvez za Kranjsko, Štajersko, Goriško in Koroško. — 2. Poročilo Zvezze Orlov. — 3. Poročilo o „Sl. Straži“. — 4. Organizacija: a) pevskih odsekov; b) gledal. odsekov; c) ženskih odsekov; d) odsekov za prirodoslovne zbirke v društvih S. K. S. Z. — 5. Jugoslovanska Strokovna Zveza. — 6. Slučajnosti.

Vsa društva prosimo, da blagovolijo poslati k skupščini svoje zastopnike. Skupščina bo zelo važna radi organiziranja podrobnega dela v društvih.

Po skupščini zvečer otvoritvena predstava „Ljudskega odra“: „Divji lovec“.

Na c. kr. pripravnici za učitev v Tolminu se bodo vpisavali učenci v soboto in nedeljo, dne 16. in 17. t. m. od 9. do 12. ure predpoldne. Priti morajo v spremstvu staršev ali namestnikov in prinesi seboj zadnje šolsko izpričevalo, krstni list in zdravniško izpričevalo. Zahteva se starost namanj dovršenih 13 let in pol.

Pojasnila glede stanovanj daje vodstvo.

Na c. kr. slovenski pripravljalnici za gimnazijo in realko v Gorici se začne šolsko leto 1911/12 dne 19. septembra. Dečki od devetega do štirinajstega leta, ki so dobro dokončali tretji ali kateri višji razred ljudske šole, pa za gimnazijo in realko še vendar ne znajo zadosti veronauku, slovenščine, nemščine in računstva, se 16. septembra med osmo in ednajsto uro z očetom ali namestnikom zglasijo pri vodstvu (na Trgu sv. Antona št. 2. I. nadstr.) ter prinesejo s seboj krstni list, zadnje šolsko in zdravnikovo izpričevalo in, ako niso premožni, tudi ubožni list, da se oprostijo učnine, katere je za vsako polletje po 10 kron. Učenci c. kr. slovenske pripravljalnice v Gorici se na gimnaziji in realki vsprejemajo brez vsprejemne izkušnje.

V Gorici, 5. septembra 1911.

Franc Orešec,
c. kr. profesor in vodja.

Vpisovanje v c. kr. pripravnico za učiteljišče v Podgori se bo vršilo v soboto 16. septembra, od 9.-12. predpoldne v prostorih ljudske šole. Sprejemajo se samo zdravi učenci, ki so dosegli 14. ali vsaj 13. let in pol ter imajo primerne predštudije.

K sprejemu treba je prinesi seboj: krstni list, zadnje šolsko spričevalo ter zdravniško spričevalo, napravljeno od c. kr. okrajnega zdravnika. Natančneja pojasnila daje voditelj pripravnice.

Na c. kr. izobraževališču na dekliski in deški vadnici začne šolsko leto 1911/12. dne 20. septembra. Vpisovanje za učiteljice bode 16. in 18. sept. od 9.-12. ure zjutraj. Gojenke, katere so že ta zavod obiskovale, se zglasijo z zadnjim šolskim spričevalom pismeno ali ustmeno. Nove gojenke za 1. tečaj se imajo zglasiti 16. sept. od 9.-12. ure dopoldne. V viši tečaji se ne sprejme novih goje k. 18. sept. se začnejo ponavljalni izpit.

Na c. kr. dekliski in deški vadnici bode vpisovanje 19. sept. od 9.-12. ure dopoldne. Učenke in učenci za 1. razred naj prineso krstni ali rojstni list, zdravniško spričevalo o zdravih očeh, o stavljenu koz in ubožni list. V viši razred se ne sprejme novih učenk in učencev. Redno poučevanje začne 21. sept. ob 8. uri zjutraj. Natančnejše je naznanjeno na črni deski v zavodu. — Ravnateljstvo c. kr. izobraževališča.

Na Pivki. Edino upanje kmetovo na Pivki je seno in to zlasti letos, ko mu je zemlja na drugih pridelkih tako slabo izpolnila njegove nade. Če je cena sena visoka, potem se že še naš kmet potolaži, ker upa da bo vsaj za silo izhajal z denarjem od sena. Letos je

temu tako, ker sena povsod manjka. Ampak veliko kmetov bi bilo še operharjenih pri senu, ako bi bili navezani edino na senene prekupce, ki so doslej v tem oziru neomejeno vladali na kmetih. Zadnji čas se je pa stvar kar nenadoma zaobrnila, kajpada na precejšnjo jezo senenih merkantov. Kmetje so jeli misli: kaj, če bi sami brez merkantov prodajali seno. In res, ustanovilo se je kmetijsko društvo v Hrenovicah, kamor spada tudi Postojna. Pa tudi proti Šentpetru se pojavljajo enake misli, tako da bo kmalu vsa dolina od Planine pa do Šentpetra preskrbljena z zadrgami. Zadruga v Hrenovicah oddaja samo prešano seno. Stalnega odjemalca ima sedaj v Gospodarski Zvezi v Ljubljani, skušala pa bo zagotoviti trg tudi v Trstu, kar bo velikega pomena, če se omeji uvoz ogrskega in laškega sena. Kadarkoli se gleda na kmetijska društva, namenjena prodaji predelkov in nakupu živilenskih potrebščin, se vidi njih velika važnost. Smelo trdim, da bodo ravno ta gospodarska društva, kakor drugod tudi pri nas rešitev kmetova, ki je ves živ dolgov, ako se jih kmetje z razumom, zanimanjem in požrtvalnostjo oprimejo.

Soča suha. Prijatelj našega lista, ki se je vozil te dni po Furlaniji, nam je pravil, da je struga Soče od Vile Vičentine naprej popolnoma suha. Kaj takega ne pomnijo najstarejši ljudje.

V Furlaniji so nekatere zgodnje vrste grozdja že pobrali ter spravili v kleti, kjer se prešajo. Grozdje je popolnoma dozorelo in bo dalo jako dobro vino.

Premijiranje za pleme sposobnih konj se bode vršilo v Tolminu dne 22. sept. ob 9. uri predp., v Gradišču ob Soči 21. sept. ob isti uri. Na razpolago je za Tolmin 17 premij v skupnem znesku 650 K ter 17 svetinj, v Gradišču pa 13 premij v skupnem znesku 630 K ter 13 svetinj.

V Cerknem na Goriškem je v četrtek dne 14. t. m. tretji živinski semenj v tekočem letu.

Razstava živine v Šempetu na Beneškem. 25. t. m. bo v Šempetu ob Nedži razstava živine za beneško Slovenijo.

Velika nesreča pri zgradbi mostu. — Iz Curiha poročajo, da se je 10 km od St. Morica podrl v torek zvečer most, ki so ga gradili, ter pokopal pod seboj 25 delavcev. Doslej so izkopali 12 mrtvev; 10 delavcev je težko ranjenih. Kaj je bilo vzrok nesreči, se še ne ve.

V katoliško cerkev je bil dne 26. avgusta na Jesenicah sprejet protestant Avgust Schober, sin tovarniškega delavca.

Pioti modi. — V Milanu se je ustanovila liga družinskih očetov, ki ima namen, boriti se proti neumni modi, ki je tako draga.

Nov način goljufije. — Na Dunaju je prišla policija na sled novi, prav originalni goljufji, ki sta jo izvršila berolinska zakonska Assek na Škodo zavarovalnice „Viktoria“. Zakonska Assek sta razposlala na cliente zavarovalnice pisma te zavarovalnice, v katerih jih opominjajo na termine za vplačanje premij. Na čekih pa sta zakonska izpremenila naslov v „Viktoria Assek“, tako da so misli klienci, da gre tu za „Assekuranco Viktoria“. Zakonska Assek sta na ta način dobila od različnih strank že 18.000 K ter sta imela na Dunaju posebno stanovanje, v katerem sta sprejemala denarne pošiljatve. Obsta pobegnila, toda kmalu se je posrečilo prijeti na Dunaju nekega človeka, ki je na sumu, da je izvršil te goljufije.

Nova iznajdba v zrakoplovstvu. Nekemu rusemu aviatiku se je posrečilo konstruirati letalni stroj, ki se vzdrži v zraku, ne da bi se premikal

dalje. Rusko vojno ministerstvo je ponudilo aviatiku za iznajdbo 17.000 rubljev.

Sueški kanal je v prvem polletju 1911 prinesel svoji družbi 68,058.000 frankov dohodkov nasproti 68,098.000 frankom minulega leta.

Bogata žetev. — Velike pšenicorodne države kanadske odpošiljajo posebne zastopnike v Ameriške Združene države, da najamejo in odpošljejo kmetijske delavce, ki bi pomagali ob žetvi ogromnega letošnjega pridelka. Ti zastopniki imajo nalog dobiti takoj 45.000 mož. To je prvikrat, da je kanadska vlada posegla v zadevo osebno ter da je odposlala agente, ki bi preskrbeli delavce. Tudi velike kanadske železnice delujejo v isti smeri kot vlada, ker da je kmetijskim delavcem znatne popustke na voznih cenah. Tako je n. pr. Canadian Northern železnica napravila ceno od Dulutha do Winnipega 5 dollarjev in od tod naprej do različnih kmetijskih okrajev samo en cent za milijon.

Pasteurjev zavod v Bosni. — V Lukavcu se še letos prične zidati Pasteurjev zavod, česar vodja bo dr. Adolf Hempt. Zavod se zgradi iz zasebnih sredstev in se otvoriti prihodnje leto.

Plavajoče ledene gore so letos v severnih vodovijih večkrat trčile z ladijami ter provzročile precejšnjo škodo. K sreči se nima beležiti človeških žrtev.

Najdražjo pipu na svetu ima perzijski šah. Pipa je pokrita z dragulji in je vredna dva milijona kron. Za čuvanje te pipe je postavljen poseben uradnik, ki nosi naslov „čuvava kraljevske pipe“.

Vinski pridelek v Italiji. „La Gazzetta di Venezia“ poroča, da bo letos vinska letina v Italiji za četrtnico slabša kakor navadna srednja letina. Ves vinski pridelek se ceni na 45,000.000 hl.

Cesar Franc Jožef se poda, kakor poročajo iz Išla, v drugi polovici oktobra v Budimpešto in od tam v Gödöllő, kjer bodo dvorni lovi.

Listnica uredništva. Raznim gg. dopisnikom: Zaradi pomanjkanja prostora in časa smo morali odložiti za prihodnjič.

Mestne novice.

Procesija za dež. V torek ob 7. uri zjutraj se je obdržala procesija za dež, ki je šla iz stolne cerkve na Kostanjevico in nazaj. Procesije se je udeležilo več tisoč ljudi in jo je vodil naš prevzvišeni knezonadškof ob veliki asistenci čč. duhovščine.

Tombola „Slov. Sirotiča“ v Gorici bo v nedeljo dne 17. septembra na dvořišču restavracije „Central“ in sicer ob 5. uri popoludne.

Srečke za tombolo Slovenskega Sirotiča, ki bo dne 17. t. m., so na prodaj pri upravi „Primorskega Lista“, v Semeniški ulici 16 II. nadstropje, v brivnicah: pri g. Mihaelu Turk na Kornju št. 6 in pri g. Franju Novak, Gospodska ulica št. 3, v tobakarnah: pri g. Howanski, ulica Silvio Pellico, v Gospodski ulici št. 11, pri g. Tereziji Leban, Tek. Josipa Verdija (pri ljudskem vrtu) in pri g. Petru Krebelj, Kapucinski ulici 1, v prodajalnah: Kpt. tiskov. društva, Semeniška ulica 10, pri gg. Ivančič in Kurničič v Gospodski ulici 13 in pri g. Teodor Hribar v Gospodski ulici 6.

Utonil je v Soči med soškim mostom in Stračicami 19 letni Alojzij Bremec iz Lokovca, ko se je hotel v torek kopati. Potegnili so ga mrtvega iz vode.

Grozna nesreča. — Pretekli torek ob 3. uri popoludne se je zgodila pri prezidavanju varstvenih stopnična dvorišču ženskega učiteljšča grozna nesreča. Zgradba je bila visoka uže 15 metrov od znotraj prepletena s provizoričnim

tramovjem in z deskačmi. Na vrhu je delalo do 6 oseb. Nakrat se je vse notranje tramovje in lesovje od vrha do tal udrlo in z groznim ropotom se je vse skupaj zrušilo na tla, s tem seveda vsi delavci, ki so bili na vrhu. Posledica tega je grozna. Klančič Janez iz Ločnika star 18 let je mrtev, zlomljeno nogo, roko, rebro imajo ali poahljeni so še: Kemel Andrej iz Kronberga, Gril Emil iz Villanove, Bizjak Anton iz Št. Petra in Markič Avgust iz Vrtojbe.

Naš poročevalc, ki je bil na licu mesta, je še poizvedel: Delo je vodil zidarski mojster Mrach, inžener je bil Rott, nadzornik delavcev pa Bizjak Emil, ki pa pravi, da on ni kriv nesreče. — Strah med uposlenim delavstvom je bil grozovit. Le sreča v nesreči je bila, da je le en mrtev in širje ranjeni.

Ranjeni so strašno ječali na tleh v lastni krvi. Pogled na nje je bil grozovit. Kmalu na to so jih prepeljali v bolnišnico.

Brevir diamantna izdaja „pars autumnalis“ se je pret. soboto izgubil na ulici v Gorici. Kdor ga je našel, naj ga prinese v „Narodno tiskarno“, kjer prejme odškodnino.

Iz goriške okolice.

Prečastitemu gospodu

BLAZIJU GRČA,
župniku v Šempasu,
ob 40. letnici mašništva

6. 9. 1911.

Dekade štiri v večnost so odplute, kar bil Vam venec mašništva spleten je in Kristovo Vas znamenje v živiljenje peljalo je, kjer vihre so rjule.

Puščic iskrenih misli v tule ste vželi: in kar hrepenenje je videlo: doseglo je hotenje, ker više so moči nad Vami čule.

Ob jubileju Vašem naj pridruži množič se z besedo še poet:
— Moža, ki vzorno domovini služi
in zanjo — kakor redek v nas — je vnet, nam Bog še dolgo vrsto let ohrani, da idealnost brani, idealnost znani!

Josip Lovrenčič.

40-letnico mašništva je včeraj praznoval preč. g. župnik v Šempasu Blazij Grča. Preč. g. Grča je bil svoj čas deželnji poslanec in je v tej lastnosti pokazal svojo posebno skrb za kmetske potrebe in vnetost za narodno povzdigo v deželi. Jako priljubljen pri svojih župljanih je tudi za Šempasko občino in cerkev mnogo koristnega in potrebnega napravil. Preč. g. župniku čestitamo k temu slavlju ter mu želimo, da ga Bog še mnogo let živi!

Procesija za dež na Grad pri Mirnu. — Z dovoljenjem prevzivenega nadškofa priredi župnika Mirena procesijo na Grad prih. mal. Šmaren t. j. petek 8. t. m. Spored je naslednji:

Procesije iz bližnjih duhovnih naj pridejo do 7. ure zjutraj do mirenske župne cerkve, kjer se uvrstijo vsaka za se v sprevod; ob 8. uri pride procesija na Grad, kjer bo po kratkem odmoru kratki govor in sv. maša pred izp. Sv. R. T. — Konec pobožnosti bo ob 10. uri. H procesiji se vabijo verniki iz bližnjih duhovnih.

Št Andrež. — „Soči“ ni nič kaj po godu, da priredijo jutri naši „Orli“ konjsko dirko na Velikih Rojah. V svoji blebetavosti se spodnika nad tem, da je bila poskušnja za dirko v nedeljo med drugo sv. mašo. S tem hoče kratkovidnim bralcem nadvezati sum, da nismo bili pri maši ta dan. A revček-dopisnik

„Soče“ naj ne skrbi za naše duše, kajti storili smo svojo dolžnost od 6.—7. ure zjutraj pri prvi sv. maši. Konje, travo in škodo naj le dopisnik pusti v miru, ker on sam ne da niti konja, niti mu ne „pomandramo“ njegove trave (ker je ni) in najmanj bo pa on trpel škode. Mislimo pa, da bi bil „Rdeči križ“ bolj potreben pri sokolskih veselicah, da spravi na varno pijane udeležnike.

Če pa zamore dokazati dopisun „Soče“, da je padel pri poskušnji „čuk“ s konja dobi 100 K nagrade v društveni sobi K. S. I. D. V nasprotnem slučaju pa je prav navaden lažnjivec.

V trebuhi je zabodel 22-letni Černe 26 letnega Bašina oba iz Solkana v nedeljo, ko se je Bašin vračal od spremstva nekega dekleta, ki je bila tudi z materjo. Bašin je v bolnišnici, Černe pa v zaporu.

Iz ajdovskega okraja.

a Suša. Iz Sv. Katarine pri Rihembergu nam pišejo: Suša nas je letos končala. Kar nam ni vzela toča spomladis, nam je sedaj končala suša. Ljudstvo zdihuje. Vode, glavnega življenskega pripomočka nimamo uže tri tedne. To je pri nas grozno. Grozdje po debelih konjih da se vzdiguje, po „soudanah“ pa je bendima končana. Pomankanje veliko. Ljudje obupavajo. Ne živina, ne ljudje ne bodo imeli s čim se preživeti.

a Hrbet si je zlomil 28 letni Franc Plahuta iz Batuj pri padcu z oreha, na katerem je stal ter klatil orehe. Prepeljali so ga v tukajšnjo bolnišnico u-smiljenih bratov.

a Pokopališče na Brjah je slabo. Čas bi bil, da bi se enkrat tudi z delom končalo. Naše pokopališče je namreč „soudnato“ in vsak grob, ki se izkopa, zahteva mnogo truda in dela. Grobar mora soudan klesati. Rečeno je bilo, da se pokopališče prekopa. To se dozdaj še ni zgodilo. Prosimo pristojne faktorje, da bi se za to stvar zavzeli. Kaj bi bilo, ako bi se pojavila kakšna kužna bolezni? Kdo bi kopal grobe? Prosimo torej!

a Tatvina. Z Brji nam poročajo: V četrtek dne 31. avgusta so dosedaj še neznani uzmoviči obiskali prostore Jančeta Pečenka, in sicer ravno tiste prostore, kjer se učijo „omike“ in „dostojnosti“ naši „Sokoliči“. Ukradli so en kotel. Obiskali so tudi Jožeta Turka, predsednika „olikanih“ Sokolov, katemu so tudi odnesli en kotel.

a Zahvala. Preč. g. novomašnik Kodrič, naš rojak, je celo čas svojega bivanja na Brjah bral sv. mašo v kapelici sv. Križa in s tem nudil priliko, da so se naši ljudje v obilnem številu udeleževali sv. maše. Zato mu izrekamo na tem mestu svojo srčno zahvalo. Bog ga živi!

Udeleženci.

Iz kanalskega okraja.

S patrono se je igral 19 letni Leopold Primic iz Kala, kar se je patrona razpočila ter ga ranila na desni roki. Zdravi se sedaj pri usmiljenih bratih v Gorici.

t Smrtna kosa. — Umrli je po daljši mučni bolezni župnik v Volčah, prečastiti g. Anton Zarli. Rajnik je bil rojen v Idriji na Kranjskem 25. maja 1852 ter v duhovnika posvečen 29. avgusta 1875. Služboval je na Bovškem, Podbrdom in mnogo let kot župnik v Volčah. Bil je mirnega, prijaznega značaja, vnet za svojo službo in čast božjo, kakor tudi za vsestranski telesni in dušni blagor svojih du-

hovnjakov, ki so mu bili radi tega iz srca udani in so ga visoko spoštovali. V javnih zadevah ni se silil v ospredje, ali imel je vse pred očmi in modro vodil one, ki so se mu bližali, po načelu: za vero, dom, cesarja. Bil je z eno besedo mož stare korenine, katerih število se vedno bolj krči. Po prestani hudi bolezni je nameraval to letje iti v toplice. Goriški zdravnik, katerega je povprašal za svet, uvidevši njegov opasan položaj, ga je na to opozoril in svetoval mu, naj ostane doma pa prosi za penzijo. Prošnjo je vložil, a rešila jo je smrt. Dobra vest je dajala pokojniku pogum, da je bil vedno dobre volje in nagnjen na šaljivo stran. Zemskemu trpljenju naj sledi zanj večno veselje. N. p. v. m.!

t Izgubila se je zlata ura od Sv. Lucije do Čepovana na novi cesti. Kdor jo je našel, naj jo prinese v naše upravništvo, kjer dobi primerno nagrado.

Iz bovškega okraja.

b S Predela. — V zadnji „Gorici“ ste poročali, da je kupila „Südmark“ na Predelu hišo z gostilno. To je žalostna resnica, a še žalostnejša je ta, da podpira vojašvo z vsemi močmi „Südmark“ na podjetje. Vojakom so baje prepovedali zahajati v slov. gostilno g. Bugarina. In na cesti, ki vodi iz Rablja na Predel, so postavili vojaki veliko reklamno desko za Deutsches Gasthaus am Predel. Mislimo, da c. in kr. vojašvo ni poklicano, da podpira velikonemško propagando.

Iz komenskega okraja.

km S Krasa. Mnogo novih trdnih nasadov so kmetje na Krasu napravili ter za te in za njih pognojitev mnogo denarja žrtvovali. Lansko leto je vinski pridelek uničila rosa in toča, letos pa suša. Mnogo kron so kmetje tudi izdali za sode. Sedaj pa sodi suhi čakajo na dobro letino. Vsak mora priznati, da imamo Kraševci slabe čase.

km Sveto. Dne 1. t. m. je neki mož obvestil našega župana, da gorijo nekatere senožeti. Župan je koj spravil vse mlade moči na noge, da so šli gasiti. Pogorelo je 21 senožeti. Čudno je, da je ogenj, čeravno so senožeti obzidane, našel pot od ene do druge. Škoda je okolo 2000 K, ker je zraven trave trpelo tudi grmovje. Sumi se, da so ogenj začigli ljudje iz tujih vasi, ker so se čutili varni ta dan; kajti naši ljudje so bili skoro vsi pri semnju sv. Tilha.

km Iz Svetega. Naš letni semenj sv. Tilha je bil letos jako klavern. Ljudje so se le pogovarjali o suši in slabih letini. Krčmarji pa se le vseeno dobro počutijo. Mi čakamo na dež, da bi kaj trave zraslo, a požarji nam jo uničujejo.

km Nabrežina. V torek popoludne se je vnel pred tukajšnjo železniško postajo med potjo vagon III. razreda brzovlaka, ki prihaja iz Gorice. Ogenj so provzročile tlecje saje lokomotive. V vagonu je bilo več moških in ženskih oseb in pet otrok. Nekateri moški so hoteli dati vlakvodji varnostni znak, a vse te priprave niso funkcijonirale. Zato je eden potujočih strgal raz okna pregrinjal ter z njim udušil ogenj. Da je nastala v vagonu zmešnjava, si lahko mislimo.

km Pri Šempolaju je opekarna, ki neprehoma gori, naj si bo nedelja ali praznik! Je to prav?! Ali ga ni paragrafa zoper tako oskrunjene dnevov Gospodovih!? Bog je zapovedal: „Šest dni delaj in opravljam svoja opravila, sedmi dan je Gospod dan!“

km Nesreča. V Vojščici na Krasu je 38letni Jernej Rogelj hotel začigati